

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์แนวคิดทางจริยธรรมจากบทเพลงที่ใช้ในการสอนจริยศึกษา และเพื่อศึกษาสภาพการใช้เพลงในการสอนจริยศึกษาของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้แบ่งเสนอการสรุปผลการวิจัยออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์แนวคิดทางจริยธรรมจากบทเพลงที่ใช้ในการสอนจริยศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ศึกษาแนวคิดทางจริยธรรมและความหมายของแนวคิดทางจริยธรรมทั้ง 30 ข้อ แยกออกเป็นข้อกระทงของแนวคิดทางจริยธรรม เพื่อใช้ในการวิเคราะห์

1.2 สร้างตารางสำรวจแนวคิดทางจริยธรรมจากเพลงประกอบการสอนจริยศึกษา

1.3 สร้างตารางวิเคราะห์แนวคิดทางจริยธรรมจากเพลงแต่ละเพลง

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เนื้อเพลงทั้งหมด และนำผลการวิเคราะห์นี้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยแล้ว

2. ประชากร

เพลงประกอบการสอนจริยศึกษา ซึ่งระบุชื่อเพลงไว้ในแผนการเรียนการสอนจริยศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 42 เพลง ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ทั้งสิ้น 39 เพลง

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 อ่านเนื้อเพลงและจับข้อความที่ให้แนวคิดทางจริยธรรมตามที่กำหนดไว้ แล้วนำมาหาความถี่ของแนวคิดทางจริยธรรมแต่ละข้อที่ปรากฏในเพลง

3.2 จัดอันดับแนวคิดทางจริยธรรมที่ปรากฏอยู่ในเนื้อเพลง

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์สรุปได้ดังนี้

1. เพลงประกอบการสอนจริยศึกษาระดับประถมศึกษา มีเนื้อเพลงที่สอดแทรกแนวคิดทางจริยธรรมข้อที่ 27 คือ หลักธรรมสำหรับการอยู่ร่วมกัน มากที่สุด รองลงมาได้แก่แนวคิดทางจริยธรรมข้อที่ 29 คือ ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และแนวคิดทางจริยธรรมข้อที่ 15 คือ ความกล้าหาญและเชื่อมั่นในตนเอง

2. แนวคิดทางจริยธรรมที่ไม่มีปรากฏอยู่ในเพลงประกอบการสอนจริยศึกษา ระดับประถมศึกษา ได้แก่ แนวคิดทางจริยธรรมข้อที่ 18 คือ การทำใจให้สงบ มีสมาธิและแจ่มใส แนวคิดทางจริยธรรมข้อที่ 25 คือ มารยาทและนิสัยส่วนบุคคลในการกิน นอน ขับถ่าย แต่งกาย และสังคัมระหว่างเพศ และแนวคิดทางจริยธรรมข้อที่ 26 คือ มารยาทในการแสดงความเคารพ การขอร้อง การแสดงความขอบคุณ การขอความช่วยเหลือ การปฏิเสธ การแสดงความไม่เห็นด้วย การแสดงความยินดี การแสดงความเสียใจ การเล่น การพักผ่อนหย่อนใจ

ตอนที่ 2 สภาพการใช้เพลงในการสอนจริยศึกษาของครู

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสอบถาม 1 ชุด ประกอบด้วยคำถามปลายเปิดและปลายปิด และแบบมาตราส่วนประมาณค่า โดยแบ่งออกเป็น 3 เรื่อง คือ

เรื่องที่ 1 สถานภาพ และข้อมูลทั่วไปของครู

- เรื่องที่ 2 สภาพการใช้เพลงในการสอนจริยศึกษาของครู
 เรื่องที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้เพลงประกอบ
 การสอนจริยศึกษา

2. กลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ ครูที่สอนวิชาจริยศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงปีที่ 6 จากโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งสิ้น 300 ฉบับ จากจำนวนที่ส่งไป 390 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 76.09

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยติดต่อกับอาจารย์ใหญ่ของแต่ละโรงเรียน โดยทางสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร เป็นผู้มอบหนังสือราชการถึงอาจารย์ใหญ่ เพื่อขออนุญาตให้ผู้วิจัยแจกแบบสอบถาม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ได้นำมาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ โปรแกรม SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) เพื่อจัดทำสถิติดังกล่าว แล้วนำผลมาวิเคราะห์ เสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

เรื่องที่ 1 . สถานภาพ และข้อมูลทั่วไปของครู

ครูที่สอนจริยศึกษา 300 คน เป็นเพศหญิงร้อยละ 86 และเพศชายร้อยละ 14 มีอายุอยู่ระหว่าง 36-45 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 61 ส่วนใหญ่จบวุฒิปริญญาตรีหรือสูงกว่า คือคิดเป็นร้อยละ 74.33 และมีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า 20 ปี ครูที่สอนจริยศึกษาจำนวนร้อยละ 70 ได้แก่ครูประจำชั้น ครูส่วนใหญ่ชอบร้องเพลงและสามารถร้องเพลงที่ใช้ในการสอนจริยศึกษาคด้วยตนเองได้โดยมีครูที่ไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการขับร้องและดนตรีทาง

ค่านจริยศึกษา เป็นจำนวนมากถึงร้อยละ 66.67 ครูนำบทเพลงมาใช้ประกอบการสอน จริยศึกษานาน ๆ ครั้ง ประมาณอย่างน้อยเดือนละครั้งหรือมากกว่า แต่ไม่ถึงขนาด สัปดาห์ละครั้ง ในแต่ละชั่วโมงครูจะใช้เวลาในการสอนร้องเพลงไม่เกิน 10 นาที ครูเป็นจำนวนมากไม่เคยแต่งเนื้อเพลงที่ใช้ในการสอนจริยศึกษา นอกจากครูจะนำเพลง จริยศึกษามาใช้ในชั่วโมงวิชาจริยศึกษาแล้ว ครูยังได้นำเพลงจริยศึกษาไปใช้ประโยชน์ ในค่านอื่นด้วย เช่น นำไปใช้กับบทเรียนของวิชาอื่น ๆ ที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับเพลง ใช้ในการเชียร์กีฬา ใช้ร้องเมื่อไปทัศนศึกษา เป็นต้น หลังจากมีการใช้เพลงมาประกอบการ สอนจริยศึกษาแล้ว ครูได้ติดตามผลของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็ก พบว่า นักเรียนมีความประพฤติดีขึ้น เช่น มีความตรงต่อเวลา มีระเบียบวินัยมากขึ้น มีความ เชื้อเพื่อผู้อื่น ไม่ลักขโมยของผู้อื่น มีความสามัคคีและรับผิดชอบหน้าที่ เป็นต้น

เรื่องที่ 2 วิธีการใช้เพลงในการสอนจริยศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ตอน

2.1 การนำเพลงมาใช้ประกอบการสอนจริยศึกษาของครู เพลงที่ครูนำมาใช้มากที่สุด 5 อันดับ เรียงจากมากไปหาน้อย

ไคแก

1. เพลงความเกรงใจ
2. เพลงสกุติมหาราช
3. เพลงตรงต่อเวลา
4. เพลงยินดีที่รู้จัก
5. เพลงค่าน้ำนม

เพลงที่ครูนำมาใช้น้อยที่สุด 2 เพลง ไคแก

1. เพลงอยุยาตายเพราะกิน
2. เพลงโซคมุขย์

2.2 วิธีการใช้เพลงในการสอนจริยศึกษา แบ่งเสนอเป็น 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 การเตรียมการสอน ครูได้มีการเตรียมการสอน

โดยคำนึงถึงการเลือกบทเพลงเป็นสำคัญ คือเพลงที่ใช้ประกอบการสอนจริยศึกษาต้องมี เนื้อหาสอดคล้องกับบทเรียน ทำนองท่วงทำนองง่าย เหมาะที่เด็กจะร้องตาม และมีความไพเราะ สนุกสนานด้วย

ส่วนที่ 2 วิธีการดำเนินการสอน วิธีการที่ครูใช้มากที่สุดคือ ครูอธิบาย เนื้อหาของ เพลงที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนก่อนที่จะให้นักเรียนร้องเพลง โดยครู เป็นผู้ร้องนำ แล้วให้นักเรียนร้องตามพร้อมกันทั้งชั้น เมื่อสอนร้องเพลงจบครูและนักเรียน ร่วมกันสรุปเนื้อหาของ เพลง ครูส่วนใหญ่จะใช้เพลงในชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ส่วนที่ 3 ผลของการใช้เพลงประกอบการสอนจริยศึกษา
บทเพลงทำให้นักเรียนสนุกสนานและไม่เบื่อหน่าย ช่วยทำให้บรรยากาศของการเรียน คีชี้น มีส่วนช่วยให้ความรู้เนื้อหาแก่นักเรียนได้ดี ทำให้นักเรียนสนใจบทเรียน มีส่วนช่วย ให้นักเรียนเข้าใจวิธีการที่จะประพฤติปฏิบัติเกี่ยวกับจริยธรรมคีชี้น และทำให้นักเรียน ประทับใจในเนื้อเพลงจริยธรรมที่ใช้อยู่สอน

เรื่องที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้เพลงประกอบการสอนจริยศึกษา
ครูส่วนใหญ่ประสบปัญหาในเรื่องรู้จักแต่เนื้อเพลงแต่ไม่รู้จักทำนอง เพลง ครูร้องเพลงไม่เป็น ครูไม่สามารถหาแหล่งของ เพลงได้ ไม่มีงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์ ประกอบการสอน และหาบทเพลงประกอบการสอนที่เหมาะสมไม่ได้ ส่วนที่เป็นปัญหาน้อย ที่สุดก็คือนักเรียนไม่สนใจและผู้บริหารไม่สนับสนุน

สำหรับข้อเสนอแนะของครูนั้น ครูต้องการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับบทเพลง ประกอบการสอนจริยศึกษาและหน่วยราชการปรับปรุงด้านการเผยแพร่เพลงและการจัดทำ อุปกรณ์ เช่น คู่มือในการสอนร้องเพลง เทปเพลงประกอบการสอนจริยศึกษาให้กว้างขวาง ยิ่งขึ้น ครูต้องการให้มีการจัดอบรมครูเกี่ยวกับการใช้บทเพลงประกอบการสอนจริยศึกษา และจัดงบประมาณสำหรับการใช้บทเพลงประกอบการสอนจริยศึกษา นอกจากนี้ก็มีครู หลายท่านเสนอแนะเพิ่มเติมมาว่า ควรจัดให้มีครูประจำวิชาจริยศึกษาไว้โดยเฉพาะ ครู ต้องการให้มีการจัดทำแผนภูมิเพลงที่จะใช้สอนไว้เป็นชุด ๆ เพื่อสะดวกในการนำมาใช้ นอกจากนั้นครูยัง เสนอว่าควรมีการนำ เพลงไปเผยแพร่ตามรายการโทรทัศน์หรือตามสถานีวิทยุในโอกาสวันสำคัญต่าง ๆ เป็นต้น

อภิปรายผล

1. จากการวิเคราะห์ข้อมูลในตอนต้นที่ 1 ซึ่งเป็นการวิเคราะห์แนวคิดทางจริยธรรมจากบทเพลงที่ใช้ประกอบการสอนจริยศึกษา พบว่า เพลงประกอบการสอนจริยศึกษาระดับประถมศึกษาเน้นความคิดทางจริยธรรมในค่านหลักธรรมสำหรับการอยู่ร่วมกันเป็นอันหนึ่ง และรองลงมาคือ ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ ความกล้าหาญและเชื่อมั่นในตนเอง อาจเป็นเพราะคนทั่วไปตระหนักถึงความสำคัญของจริยธรรมเหล่านี้ว่าเป็นจริยธรรมเบื้องต้นที่ทุกคนควรมี มิฉะนั้นคนในสังคมก็จะอยู่อย่างไม่สงบสุข (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ 2521: 2-88) ซึ่งสอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ข้อที่ว่าต้องการให้สมาชิกในสังคมมีชีวิตที่สงบสุข (กรมวิชาการ 2522: 3) ภัยเหตุนี้จึงอาจเป็นแรงจูงใจให้แต่งเพลงสอดแทรกแนวคิดทางจริยธรรมเหล่านี้เข้าไปในเพลง อย่างเช่นแนวคิดทางจริยธรรมทางค่านหลักธรรมสำหรับการอยู่ร่วมกัน ซึ่งเป็นหลักธรรมที่จำเป็นในการที่จะอยู่ในสังคมเดียวกันอย่างสงบสุข จึงเห็นว่ามีผู้นำมาสอดแทรกไว้ในเพลงเป็นจำนวนมาก แม้แต่เพลงไทยสมัยนิยมก็ยังได้มีการสอดแทรกแนวคิดทางจริยธรรมในเรื่องนี้เช่นกัน ดังรายงานการวิจัยของ จิตอารมย์ สวัสดิ์ชิตัง (2526: 71) ที่พบว่า เพลงไทยสมัยนิยมประเภทเยาวชน มีแนวคิดทางจริยธรรมค่านหลักธรรมสำหรับการอยู่ร่วมกันปรากฏอยู่มากที่สุด นอกจากนี้แนวคิดทางจริยธรรมค่านความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ รวมทั้งแนวคิดทางจริยธรรมค่านความกล้าหาญและเชื่อมั่นในตนเอง มักจะสอดแทรกอยู่ในเพลงประเภทปลุกใจ ซึ่งเพลงปลุกใจนั้นได้มีผู้แต่งเอาไว้มากมาย จึงเป็นการสะดวกที่จะนำเพลงเหล่านี้มาใช้เป็นเพลงประกอบการสอนจริยศึกษาตามแผนการสอนได้มากกว่าเพลงประเภทอื่น หรือเพลงที่แต่งขึ้นใหม่ ดังนั้นเมื่อนำเพลงเหล่านี้มาใช้มาก จึงทำให้แนวคิดทางจริยธรรมดังกล่าวปรากฏอยู่มาก ควบคู่กัน

แนวคิดทางจริยธรรมที่ไม่มีปรากฏอยู่เลยในเพลงประกอบการสอนจริยศึกษาระดับประถมศึกษา ได้แก่ การทำใจให้สงบ มีสมาธิและแจ่มใส การมีมารยาท และนิสัยส่วนบุคคลในการกิน นอน ขับถ่าย แต่งกายและสังคมระหว่างเพศ มารยาทใน

การแสดงความรัก การขอรัก การแสดงความขอบคุณ การขอความช่วยเหลือ การปฏิเสธ การแสดงความไม่เห็นด้วย การแสดงความยินดี การแสดงความเสียใจ การเล่น การพักผ่อนหย่อนใจ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแนวคิดทางจริยธรรมดังกล่าวนี้เน้นในเรื่องของการปฏิบัติส่วนบุคคลมากกว่าส่วนรวม และยังมีความหลากหลายอยู่ในแต่ละข้อ ทำให้แนวคิดทางจริยธรรมข้อนี้ไม่เด่นชัด (อำไพ สุจริตกุล 2530: สัมภาษณ์) ผู้แต่งเพลงอาจริฐักส์สิบสนไม่สามารถแต่งเพลงที่มีแนวคิดทางจริยธรรมดังกล่าวได้ ดังนั้นจึงไม่มีเพลงประกอบการสอนจริยศึกษาที่มีแนวคิดทางจริยธรรมดังกล่าวข้างต้นปรากฏอยู่ แต่ก็อาจจะไปสอดแทรกอยู่ในวิชาอื่นที่เหมาะสมกว่าก็เป็นได้ ซึ่งจากการสัมภาษณ์ศาสตราจารย์อำไพ สุจริตกุล ได้เสนอว่าควรนำอริยมรรคมีองค์แปด มาปรับปรุงใช้แทน เพราะมีความเด่นชัดมากกว่า และมีการจัดหมวดหมู่เอาไว้ ทำให้ไม่เกิดการซ้ำซ้อน อีกทั้งเมื่อพิจารณาแล้วพบว่าแนวคิดทางจริยธรรมตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ทั้ง 30 ข้อนี้ก็มิได้อยู่ในอริยมรรคมีองค์แปดด้วย ก็จะเสนอต่อไปนี้

อริยมรรคมีองค์แปด (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2528: 3) ได้แก่

1. สัมมาทิฎฐิ มี 13 ข้อ คือ
  - 1) ความมีการศึกษามากพอแก่สถานะแห่งตน
  - 2) การเห็นความจริงของธรรมชาติอันมิใช่ไสยศาสตร์
  - 3) ความรู้จักรับผิดชอบชีวิตและมีเหตุผล
  - 4) การรู้จักความถูกต้องพอดี
  - 5) ความเชื่อมั่นในตนเอง
  - 6) การยอมรับความเปลี่ยนแปลง
  - 7) ความรับผิดชอบ
  - 8) ความมีน้ำใจเป็นธรรมไม่ลำเอียง
  - 9) การรู้จักหาชีวิตให้เป็นชีวิตเย็น
  - 10) ความไม่เห็นแก่ตัว
  - 11) การรู้จักบุคคลที่ควรรับรู้

- 12) การเคารพบูชาที่ถูกต้อง
  - 13) คุณธรรมในการอยู่ร่วมกัน
2. หมวดสัมมาสังกัปปะ มี 7 ข้อ คือ
- 14) การมีสัจจะความจริงใจ
  - 15) ความละเอียดและความเกรงกลัวต่อการกระทำชั่ว
  - 16) ความกล้าหาญ
  - 17) ความกตัญญูกตเวทิต
  - 18) ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
  - 19) ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ
  - 20) ความเป็นผู้วางนอนสอนง่าย
3. หมวดสัมมาวาจา มี 2 ข้อ คือ
- 21) การไม่พูดร้าย
  - 22) พูดแต่วาจาที่ชวนฟังและมีประโยชน์
4. หมวดสัมมากัมมันตะ มี 12 ข้อ คือ
- 23) การไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตต่อร่างกายของสิ่งมีชีวิต
  - 24) การไม่ประทุษร้ายต่อทรัพย์สินสมบัติของผู้อื่น
  - 25) การไม่ประทุษร้ายต่อของรักของผู้อื่น
  - 26) การไม่มีการกระทำที่เป็นการประทุษร้ายสติสมประดีของตนเอง
  - 27) ความมีระเบียบวินัยและตรงต่อเวลา
  - 28) การมีมารยาทและนิสัยสำหรับสุภาพชน
  - 29) การมีมารยาทในการแสดงความเคารพและเอื้อเฟื้อ
  - 30) ความเป็นผู้มีวัฒนธรรมทุกสาขา
  - 31) การมีความประพฤติประกอบด้วยธรรม
  - 32) การทำความดีอย่างติดต่อกันมาตลอดเวลา
  - 33) การมีกิจกรรมอันประกอบด้วยสุนทรียภาพ
  - 34) การกระทำทุกสิ่งด้วยความประณีตละเอียดถี่ถ้วน

5. หมวดสัมมาอาชีวะ มี 5 ข้อ คือ
- 35) การแสวงหาและมีปัจจัยเครื่องเลี้ยงชีพที่ประกอบด้วยกรรม
  - 36) ความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบกิจการงาน
  - 37) การควบคุมจิตใจ
  - 38) การไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจหรือวิสัยของคนพาล
  - 39) ความสุภาพไม่หยิ่งยะโสโอ้อวด
6. หมวดสัมมาชยามะ มี 3 ข้อ คือ
- 40) ความขยันหมั่นเพียรในหน้าที่ตั้งที่เป็นการละเว้นและ
การทำให้มี
  - 41) การพยายามหาญและทำตามตัวอย่างที่ดี
  - 42) การพยายามแก้ไขข้อบกพร่องที่ควรแก้ยู่ตลอดเวลา
7. หมวดสัมมาสติ มี 4 ข้อ คือ
- 43) ความขยันหมั่นเพียรในหน้าที่ตั้งที่เป็นการละเว้นและ
การทำให้มี
  - 44) ความเป็นผู้มีสติรวดเร็วทันเวลาในทุกกรณี
  - 45) ความเป็นผู้มีสติรู้จักยับยั้งชั่งใจทันต่อเหตุการณ์
  - 46) ความเป็นผู้มีสติในการแสวงหาและบริโภคนปัจจัย
8. หมวดสัมมาสมาธิ มี 8 ข้อ คือ
- 47) การทำจิตใจให้สงบมีสมาธิอารมณ์แจ่มใส
  - 48) ความเป็นผู้ไม่หวั่นไหวในสิ่งที่มากระทบ
  - 49) ความออกนอกกมลัน
  - 50) ความเป็นผู้มีเมตตากรุณา
  - 51) ความเป็นผู้มีจิตที่ไม่มีสิ่งที่น่ารังเกียจ (กิเลส)
  - 52) ความเป็นผู้มีจิตไร้โทษ
  - 53) ความเป็นผู้มีจิตเกษมสดชื่นแจ่มใส
  - 54) ความเป็นผู้มีจิตบริสุทธิ์ทั้งมันว่องไวในหน้าที่

ซึ่งผู้วิจัยเห็นคว้าว่าควรมานำมาใช้ เพราะมีความเด่นชัดและไม่
สลับซับซ้อน

2. จากการวิเคราะห์ข้อมูลในตอนที่ 2 ซึ่งศึกษาสภาพการไขบทเพลง
ประกอบการสอนจริยศึกษาของครู มีดังนี้

2.1 สถานภาพ และข้อมูลทั่วไปของครู

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูสอนจริยศึกษา จำนวน 300 คน พบว่าส่วนใหญ่
เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 86 ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ วรณวิภา จิตุชัย (2522:
บทคัดย่อ) ที่พบว่า นักศึกษาหญิงมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครูสูงกว่านักศึกษาชายอย่างมีนัย
สำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ นักศึกษาหญิงเลือกเรียนวิชาชีพครูมากกว่านักศึกษาชาย
และได้มีการสำรวจจำนวนครูทั่วประเทศ ปี พ.ศ. 2522 พบว่ามีครูหญิงมากกว่าครูชาย
ครูส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 36-45 ปี และมีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า 20 ปี ซึ่ง
นับเป็นการเหมาะสมอย่างยิ่ง เพราะการสอนวิชาจริยศึกษาเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนและ
ลึกซึ้ง มีความยุ่งยาก สลับซับซ้อนพอสมควร มีลักษณะเป็นนามธรรม ยากต่อการเข้าใจ
จึงต้องการครูที่มีคุณภาพทั้งทางความรู้และวิบุณยคุณ (จินดา อาจินสมาจาร 2522: 90)
นอกจากนั้นจากการวิเคราะห์ยังพบว่า ครูที่สอนจริยศึกษาส่วนใหญ่ได้แก่ ครูประจำชั้น ทั้งนี้
อาจเนื่องมาจากการเรียนการสอนจริยธรรมแต่เดิมมาเคยให้ความสำคัญสำหรับวิชานี้
ค่อนข้างน้อย เหตุผลคือ คณะน้อยและจัดเป็นวิชาส่วนหนึ่งในวิชาสังคมศึกษา ครูผู้สอน
ไม่มีความรู้ในหลักสูตรที่ลึกลับซึ่งคือหลักสูตรระดับการฝึกหัดครูไม่มีวิชาเอกจริยศึกษา
ก็เป็นได้ จึงทำให้ความสำคัญของวิชานี้ลดน้อยลง (จินทนา ทั้งสุวรรณพานิช 2523: 348)
นอกจากนี้ครูยังมีความรู้สึกว่า การสอนวิชานี้ไม่โก้ ไม่มีเกียรติ ไม่เหมือนกับการสอนวิชา
อื่น ๆ จึงปรากฏว่าโรงเรียนต่าง ๆ มีครูสอนวิชาเฉพาะหลายวิชา เช่น วิทยาศาสตร์
คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ หัตถศึกษา พลศึกษา แต่ไม่ค่อยมีครูสอนวิชาจริยศึกษาโดยเฉพาะ
ส่วนมากมักจะมอบให้ครูประจำชั้นเป็นผู้สอน (สมพร เทพสิทธิ์ 2527: คำนำ)

สำหรับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับครู จากการวิเคราะห์พบว่า มีครูร้อยละ
66.67 ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมทางคำเพลงจริยศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ
จินดา อาจินสมาจาร (2522: 89) ที่พบว่า มีครูผู้ทำหน้าที่สอนจริยศึกษาถึงร้อยละ
81.25 ที่ไม่เคยผ่านการฝึกอบรมมาเลยในเรื่องนี้ จึงนับว่าเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่ง

เพราะครั้งที่ ฮาร์ริส (Harris อ้างใน กิรติ ศรวิชัย 2522: 30) กล่าวว่า ครูวิจัยศึกษาก็เหมือนครูวิทยาศาสตร์หรือครูท่านอื่น ๆ ที่ต้องการมีความรู้ความเข้าใจ เรื่องจริยธรรมอย่างดี ทั้งทางด้านความรู้หลักจริยธรรม พัฒนาการทางด้านจริยธรรม ของมนุษย์ เทคนิควิธีการสอน หรือวิธีการปลูกฝังจริยธรรม ฯลฯ นั่นคือต้องได้รับการ ศึกษาหรือฝึกอบรมมาโดยเฉพาะ ดังนั้นจึงควรให้มีการจัดอบรมครูวิจัยศึกษาในท่านต่าง ๆ กันกล่าว

2.2 สภาพการใช้บทเพลงในการสอนจริยศึกษา

2.2.1 การนำบทเพลงมาใช้ในการสอนจริยศึกษา พบว่าเพลง ที่ครูนำมาใช้มากที่สุด 5 อันดับ ได้แก่ เพลงความเกรงใจ เพลงสกุติมหาราช เพลง ตรงต่อเวลา เพลงยินดีที่รู้จักและเพลงคำน้ามนั้น นั้น จะเห็นว่า เพลงความเกรงใจ เพลงตรงต่อเวลาและเพลงยินดีที่รู้จัก จะมีลักษณะโครงสร้างของเพลงที่เหมือนกันคือ เนื้อเพลงสั้น และมีแนวคิดทางจริยธรรมสอดแทรกอยู่เพียง 1 ข้อ จึงอาจเป็นสาเหตุที่ ทำให้ครูนำเพลงเหล่านี้มาใช้มากที่สุด เพราะเพลงที่มีเนื้อร้องสั้น ๆ เด็กจะสามารถร้องตาม และจดจำได้ง่ายกว่า (ประคอง สุขขสาร 2525: 128-132) และการที่มีแนวคิดทาง จริยธรรมสอดแทรกอยู่เพียงข้อเดียว ทำให้เพลงนั้น ๆ มีแนวคิดทางจริยธรรมเด่นชัด ไม่ซับซ้อน ครูและนักเรียนสามารถสรุปเนื้อหาสาระของ เพลงที่สอดคล้องกับบทเรียนได้ ง่ายขึ้น

สำหรับเพลงสกุติมหาราชานั้น เป็นเพลงที่มีผู้แต่งไว้เพื่อ เทอศพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ซึ่งมักจะนำ มาขับร้องเนื่องในวันสำคัญของชาติ และมีการนำมาเผยแพร่ทางสถานีโทรทัศน์และสถานี วิทยุเป็นประจำ จึงทำให้เพลงนี้เป็นที่รู้จักและคุ้นเคยกันดี ครูและนักเรียนส่วนใหญ่ สามารถร้องเพลงนี้ได้ ทำให้สะดวกในการที่ครูจะนำมาใช้สอน ส่วนเพลงคำน้านมนั้น แม้ว่าจะมีเนื้อร้องค่อนข้างยาวและมีแนวคิดทางจริยธรรมสอดแทรกอยู่ 3 ข้อ แต่ครูก็ นิยมนำมาใช้ประกอบการสอนกันมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นเพลงเก่าที่ได้รับความนิยม มานานเนื่องจากเป็นเพลงที่มีความหมายดี ปลูกฝังในสิ่งที่ดีงาม และในปัจจุบันตาม โรงเรียนต่าง ๆ ก็จัดกิจกรรมวันแม่เพื่อให้นักเรียนระลึกถึงพระคุณแม่ ทำให้เพลงนี้ถูก นำมาเผยแพร่มากขึ้น จึงเป็นที่คุ้นหู ครูจึงนิยมนำมาใช้เพราะนักเรียนร้องตามได้ง่าย

ส่วนเพลงที่ครูนำมาใช้น้อยที่สุด ได้แก่ เพลงอย่าตายเพราะกิน และเพลงโซคมุขย์ อาจเป็นเพราะทั้ง 2 เพลงนี้ไม่เป็นที่แพร่หลาย ครูอาจทราบแต่เนื้อร้องไม่ทราบทำนองเพลง ทำให้สอนนักเรียนไม่ได้

เมื่อเปรียบเทียบแนวคิดทางจริยธรรมที่ปรากฏในเพลงประกอบการสอนจริยศึกษา ในตอนที่ 1 และแนวคิดทางจริยธรรมที่ปรากฏในเพลงที่ครูนำมาใช้มากที่สุด สรุปผลได้ดังนี้

แนวคิดทางจริยธรรมที่ปรากฏอยู่ในเพลงประกอบการสอนจริยศึกษามากที่สุด 3 อันค้ำ ได้แก่

1. หลักธรรมสำหรับการอยู่ร่วมกัน
2. ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
3. ความกล้าหาญและเชื่อมั่นในตนเอง

แนวคิดทางจริยธรรมที่ปรากฏอยู่ในเพลงที่ครูนำมาใช้มากที่สุด 3 อันค้ำ ได้แก่

1. ความไม่เห็นแก่ตัว
2. ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
3. ความมีระเบียบวินัยและตรงต่อเวลา

จากการเปรียบเทียบดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า เพลงประกอบการสอนจริยศึกษาที่กำหนดไว้ในแผนการเรียนการสอนจริยศึกษาระดับประถมศึกษาชั้นต้นนั้นเน้นแนวคิดทางจริยธรรมด้านหนึ่ง แต่ในการนำไปปฏิบัติแล้วครูเลือกเพลงที่มีแนวคิดทางจริยธรรมอีกด้านหนึ่งไปสอนมากกว่า ยกเว้นในเรื่องความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ที่สอดคล้องกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแผนการสอนอธิบายกิจกรรมไว้ไม่ชัดเจน ครูไม่สามารถปฏิบัติตามได้ บางเนื้อหาไม่กิจกรรมและจุดประสงค์ของการเรียนรู้มากหรือสูงเกินไปจนครูไม่สามารถสอนให้บรรลุผลได้ (วิเชียร เทียมเมือง 2519: 142-143)

2.2.2 การเตรียมการสอนของครูที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่จะใช้ประกอบกับการร้องเพลง อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูต้องใช้

เวลาในการเตรียมการสอนสำหรับเรื่องอื่น ๆ ท่อไป จึงไม่มีเวลาที่จะจัดทำสื่อการเรียน หรืออาจเป็นเพราะครูขาดความรู้และเทคนิคในการทำจัดทำสื่อการเรียน (จินทนา คังสุวรรณพานิช 2523: 351) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ แจ่มจันทร์ ปรีชาดิษฐ์ (2522: จ-ฉ) เกี่ยวกับปัญหาและความต้องการสื่อการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี ในการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่ครูพบมากคือไม่มีเวลาผลิตสื่อการสอน เพราะว่ามีชั่วโมงสอนมาก ซากงบประมาณด้านการจัดหาและผลิตสื่อการสอน สำหรับการเลือกเพลงมาใช้ประกอบการสอน จริยศึกษานั้นส่วนใหญ่ครูจะคำนึงถึงเนื้อเพลงที่สอดคล้องกับบทเรียนและทำนองที่ไพเราะ สดุดสนาน มีความง่ายและเหมาะที่เด็กจะร้องตาม ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ ประคอง สุทษสาร (2525: 129) ที่ว่าบทเพลงประกอบการสอน ควรมีเนื้อร้องที่สอดคล้อง เนื้อหาสาระของบทเรียน โดยใช้ภาษาที่เด็กจะเข้าใจง่าย เหมาะสมแก่วัย ทำนองเพลงที่ใช้ก็เป็นทำนองที่ง่าย ๆ ไม่ยุ่งยากซับซ้อน หรือเป็นทำนองที่เด็กคุ้นเคย และตรงกับ ความเห็นของหม่อมคุณหญิง บริพัตร (2517: 10) เกี่ยวกับการเลือกบทเพลงว่า ควร เพลงเลื่องทำนองของเพลงเป็นสิ่งสำคัญที่สุด

2.2.3 วิธีการดำเนินการสอน พบว่าครูใช้บทเพลงประกอบการสอน จริยศึกษาในชั้นนำเข้าสู่บทเรียนเป็นส่วนมาก ทั้งนี้เพื่อเป็นการกระตุ้นและเร้าความสนใจ เข้าสู่บทเรียน และให้นักเรียนร้องพร้อม ๆ กันทั้งชั้น เมื่อร้องเพลงจบก็จะให้นักเรียน สรุปเนื้อหาสาระของเพลงร่วมกัน โดยใช้เวลาในการสอนร้องเพลงในแต่ละชั่วโมง ไม่เกิน 10 นาที ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดว่าครูยังให้โอกาสในการแสดงออกของนักเรียนแต่ละคนไม่มากเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเวลาการสอนของครูมีจำกัด ครูอาจกลัวว่าจะสอนไม่ทันตามหลักสูตร หรือตัวครูเองต้องสอนวิชาอื่น ๆ หลายวิชา จึงไม่มีความกระตือรือร้นที่จะสอนให้ใคร่ประโยชน์กับนักเรียนอย่างเต็มที่ ดังรายงานการประชุมปฏิบัติการ เรื่อง การประเมินผลการเรียนการสอนจริยศึกษาในเอเชีย (กรมวิชาการ 2521: คำนำ) สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. หลักสูตรไม่เน้นความสำคัญของจริยศึกษา แต่ไปเน้นหนักในวิชาอื่น ๆ
2. ครูผู้สอนไม่สนใจและไม่กระตือรือร้นที่จะสอนจริยศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเหตุผลต่าง ๆ เช่นครูไม่ตระหนักถึงความสำคัญของจริยศึกษา ไม่ได้รับ

การยอมรับด้านการสอนจริยศึกษาหรืออาจมีภาระต้องสอนวิชาเนื้อหาอื่น ๆ มากอยู่แล้ว
เป็นต้น

3. จำนวนนักเรียนในแต่ละห้องมีมากเกินไป ทำให้ครู
ดูแลไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะการเรียนการสอนจริยศึกษา ต้องการความเอาใจใส่ดูแลจากครู
มาก เมื่อครูมีภาระหนักและจำนวนนักเรียนมีมากเกินไปก็ยากที่ครูจะสังเกตนักเรียนแต่ละ
คนได้เต็มที่เท่าที่ควร

3. ปัญหาของครูในการสอนร้อง เพลงจริยศึกษาที่พบมากที่สุดก็คือ ครูทราบแต่
เนื้อร้องแต่ไม่ทราบทำนองของเพลง ครูร้องเพลงไม่เป็น และหาแหล่งของเพลงไม่ได้
ส่วนปัญหาที่พบน้อยที่สุด คือนักเรียนไม่สนใจ ผู้บริหารไม่สนับสนุน และผู้สอนรู้สึกอายนที่จะ
ร้องเพลง ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ ศิริพรรัตน์ พิษานสมบัติ (2523: 96) ซึ่งศึกษาเกี่ยว
กับความพึงพอใจของครูประถมศึกษาในกรุงเทพมหานครที่มีต่อการใช้บทเพลงประกอบการ
สอน พบว่า ครูประถมศึกษาส่วนใหญ่ประสบปัญหาและอุปสรรคตรงกันในเรื่อง ทราบเนื้อ
เพลงแต่ไม่ทราบทำนองของเพลง หาบทเพลงประกอบให้เหมาะสมกับบทเรียนไม่ได้
หาแหล่งเพลงไม่ได้ และร้องเพลงไม่เป็น ส่วนปัญหาที่พบน้อยและเป็นอุปสรรคน้อยคือ
ครูอาลัยที่จะร้องเพลง และนักเรียนไม่สนใจบทเพลงประกอบการสอน สำหรับความต้องการ
และข้อเสนอแนะของครู สิ่งที่ครูต้องการมากที่สุดคือ การจัดทำให้มีการเผยแพร่บทเพลง
ประกอบการสอนจริยศึกษา และจัดทำอุปกรณ์ เช่น คู่มือในการสอนร้องเพลง เทปเพลง
ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ทั้งนี้ก็สืบเนื่องมาจากปัญหาของครูในการใช้บทเพลงประกอบการ
สอนจริยศึกษาคงกล่าวแล้วข้างต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับครู

1.1 ในการเลือกเพลงมาใช้ประกอบการสอนจริยศึกษา ควรเลือกเพลง
ที่เป็นทำนองเพลงง่าย ๆ และคุ้นหู เพื่อให้เด็กจดจำง่าย และเพลงแต่ละเพลงควรมีแนวคิด
ทางจริยธรรมปรากฏให้เห็นเด่นชัด ไม่ซับซ้อน เพราะอาจทำให้เด็กเกิดความสับสนกับ
เนื้อหาสาระของเพลง

1.2 ควรชี้แนะให้เด็กรู้จักเลือกเพลงที่ดีและมีเนื้อหาสาระมาร้องด้วยตนเอง และให้นักเรียนช่วยกันพิจารณาว่าเพลงที่นำมาร้องนั้นดีหรือไม่คืออย่างไร วิธีนี้จะทำให้นักเรียนสามารถพิจารณาความถูกต้องได้เองต่อไป

1.3 ก่อนที่ครูจะนำเพลงมาใช้ประกอบการสอนจริยศึกษา ควรพิจารณาแนวคิดทางจริยธรรมที่ปรากฏในเพลงให้ดีเสียก่อน เพื่อให้การนำเพลงมาใช้ได้อย่างสอดคล้องกับบทเรียนและเกิดประโยชน์ต่อนักเรียนอย่างเต็มที่

1.4 ในการสอนร้องเพลง ครูควรให้เด็กค้นพบแนวคิดทางจริยธรรมที่มีอยู่ในเพลงด้วยตนเอง เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เด็กรู้จักใช้ความคิด

1.5 ครูอาจจะแต่งเพลงเพื่อใช้ประกอบการสอนจริยศึกษาคด้วยตัวเอง โดยใช้ทำนองเพลงไทยเดิม หรือไทยสมัยนิยม แล้วใส่เนื้อร้องที่ให้แนวคิดทางจริยธรรมที่ต้องการลงไป เพียงสั้น ๆ นำไปสอนนักเรียน เพื่อตัดปัญหาที่ในบางครั้งไม่สามารถร้องเพลงตามแผนการสอนได้ หรืออาจเลือกเพลงตามสมัยนิยมที่มีแนวคิดทางจริยธรรมสอดแทรกอยู่มาสอน นักเรียนก็จะเกิดความสุขสนาน เพลิดเพลินกับบทเรียนยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับนักแต่งเพลง

ในกรณีที่จะต้องแต่งเพลงขึ้นมาใหม่ เพื่อใช้ในการสอนจริยศึกษา ควรได้มีการสอดแทรกแนวคิดทางจริยธรรมที่ยังไม่กล่าวถึงในเพลง หรือที่กล่าวถึงน้อย โดยในแต่ละเพลงไม่ควรให้มีแนวคิดทางจริยธรรมหลายข้อเกินไป เพราะจะทำให้เกิดการสับสนในการที่ครูจะเลือกไปใช้ ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ ต้องเป็นเพลงสั้น ๆ มีทำนองไพเราะสนุกสนาน จึงจะกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจได้ สำหรับนักแต่งเพลงทั่ว ๆ ไป ก็ควรที่จะนำแนวคิดทางจริยธรรมเข้าไปสอดแทรกในเพลงด้วย เพื่อบางครั้งครูจะได้สามารถนำเพลงสมัยนิยมไปใช้ในการสอนได้ด้วย

3. ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง

3.1 ควรจัดให้มีครูที่สอนจริยศึกษาโดยเฉพาะอย่างเพียงพอ เพื่อให้สามารถรับผิดชอบหน้าที่การงานได้อย่างเต็มที่

3.2 ควรมีการจัดการฝึกอบรมการใช้เพลงประกอบการสอนจริยศึกษา เพื่อชี้แนะให้ครูและผู้เข้ารับการอบรมเห็นถึงประโยชน์และคุณค่าของบทเพลงประกอบการสอนจริยศึกษา ให้ครูรู้จักนำเพลงประกอบการสอนจริยศึกษาไปใช้ได้อย่างถูกต้อง

3.3 ควรมีการเผยแพร่บทเพลงประกอบการสอนจริยศึกษาให้กว้างขวางมากขึ้น เช่น จัดรวบรวมบทเพลงประกอบการสอนจริยศึกษาทั้ง 39 เพลง และจัดทำเทป เพลงประกอบการสอนจริยศึกษาให้ครบชุดทั้ง 39 เพลง ในลักษณะเป็นชุดการสอน เพื่อให้ครูสามารถนำไปใช้สอนได้สะดวกยิ่งขึ้น

3.4 ควรมีการปรับปรุงแนวคิดทางจริยธรรม 30 ข้อ ให้มีความรัดกุมและชัดเจนมากขึ้น เพราะแนวคิดทางจริยธรรมที่ใช้อยู่ยังมีความซ้ำซ้อนกันอยู่มาก ทำให้เกิดความสับสนในการนำไปใช้ โดยอาจนำอริยมรรคมีองค์แปดดังกล่าวข้างต้นมาพิจารณาและปรับปรุงใช้ในการสอนค่านคุณธรรม

4. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

4.1 ควรมีการวิจัยในเรื่องเกี่ยวกับการใช้บทเพลงประกอบการสอนจริยศึกษาของครูในโรงเรียนสังกัดอื่น ๆ เพื่อนำมาเปรียบเทียบความเหมือนและแตกต่างกัน

4.2 เนื่องจากมีผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์จริยธรรมในเพลงไทยสมัยนิยมแล้ว จึงควรจะได้มีการวิเคราะห์จริยธรรมในเพลงไทยสมัยนิยมในช่วงระยะเวลาที่ถัดมาด้วย เพื่อเป็นแนวทางที่ครูจะคัดเลือกเพลงมาใช้ในการสอนจริยศึกษาต่อไป